

Робота з дітьми, що піддалися сімейному насильству перш за все полягає у тому щоб провести діагностичне обстеження сім'ї з метою встановлення причин наявних порушень у дитини, яке може здійснювати соціальний педагог. Серед цих причин можуть бути алкоголізм, наркоманія, домашнє насильство або психічні захворювання, які, можливо, зажадають вживання екстрених заходів для забезпечення безпечних умов для дитини. З іншого боку, причиною насильства над дитиною може бути низька батьківська ефективність, відсутність навиків виховання і спілкування з дитиною, але батьки готові до зміни своєї поведінки по відношенню до дітей і йдуть на співпрацю.

Окреслення глибини проблеми насильства, його впливу на життя людини раніше було спрямоване здебільшого на фізичні аспекти. Розгляд цих проблем крізь призму психосоціальних наслідків спрямований на розвиток нових перспектив її поділення. Це доводить необхідність організації конструктивнішого підходу до системи підтримки жертв сімейного насилля що включав би форми та методи роботи і стратегій допомога потерпілим від сімейного насилля.

Тому до вирішення проблеми сімейного насилля необхідно підходити конструктивно, шукаючи найоптимальніші способи вирішення цієї проблеми, комплексно застосовуючи їх і лише тоді можна буде досягнути ефективних результатів.

Список використаної літератури

1. Алан Дженкінс «Приглашение к ответственности» (Invitation to Responsibility), 2001 Далвич-центр <http://lynden.livejournal.com> 231
2. Городяненко В. Г. Соціологія. Київ: Видавничий центр «Академія», 2002. – 457 с.
3. Мінакова К. Основні соціально-педагогічні та психологічні характеристики жінки - жертви сімейного насилля // Соціальна педагогіка. – 2005. – №2. – С. 43–47
4. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія / За заг. ред. проф. І. Д. Звереві. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 336 с.
5. Соціальна педагогіка: теорія і технологія: Підручник У За заг. ред. проф. І. Д. Звереві. – К.: Центр учбової літератури, 2006. – 316 с.

ПСИХОЛОГІЧНЕ НАСИЛЬСТВО

*Удовиченко А. В.
м. Полтава*

У постмодерній культурній критиці насилля як явище розглядають здебільшого крізь призму політичного та функціонування влади, а також у контексті психоаналізу мистецтва і комунікативної практичної філософії. Проте насильство як дія – реальна проблема, з якою люди зіштовхуються щодня. Насильство набирає різних форм з огляду на те, які динаміки взаємозалежності у стосунках між людьми.

«Насильство» як поняття асоціюється найперш із фізичною агресією. Проте сприймання насильства винятково як завдання фізичних ушкоджень не вичерпне. Менш помітні, але не менш шкідливі такі види насилля, як сексуальне, економічне та психологічне. Психологічне насильство, на відміну від фізичного, сексуального чи економічного, набагато важче ідентифікувати через низку особливостей, які розглянемо далі.

Під психологічним насиллям мається на увазі вплив на близьку людину з метою встановити контроль за її поведінкою і ствердити свою владу над нею. Психологічне насильство може бути скрізь, де є близькі стосунки чи авторитет однієї людини для іншої. Наприклад, однокласники, однокурсники, співробітники, вчителі, керівники можуть вчиняти психологічне насильство, адже мають авторитет, жертва змушена з ними спілкуватися; хоча такі стосунки не обов'язково близькі в сенсі «інтимні, довірливі» чи «сімейні».

Феномен психологічного насилля робить видимим низку інших проблем, які

можна віднести до особистого як політичного. Одна з них – загальний низький рівень психологічної культури, відсутність відчуття власних «кордонів» та поваги до «кордонів» інших (партнерів, дітей, родичів).

Ще одна вагома проблема – гендерований характер насильства. Жінки й чоловіки вдаються до психологічного насилля по-різному і страждають від різних його проявів залежно від нормативних гендерних ролей.

Однак не варто стверджувати, що психологічне насильство існує лише в гетеронормативних стосунках, бо тільки в них є «традиційний» розподіл ролей. Психологічне насилля в інтимних стосунках ґрунтується на тому, що одна людина в цих стосунках неначе делегує право на себе іншій людині. Здебільшого це пов'язано з уявленнями про «справжню» чи «жертвну» любов.

«Справжня любов», уявлення про яку спираються на середньовічні християнські традиції, відводить особливе місце жертвності в сім'ї («сім'я – це хрест»), неможливості змінити свою «долю» через розлучення, яке не вітається. Жертвою у стосунках зазвичай є жінка. Цікаво, що жертву-жінку можна порівняти радше з вівцею, яку забивають на жертвній плиті сімейного щастя й добробуту, ніж із головним образом шляхетної жертвності в християнстві – Ісусом Христом.

Незважаючи на секуляризацію, релігійну свідомість неможливо викоринити до кінця, особливо в тих сферах життя, які цілковито було їй підкорено. Церква довгий час контролювала сімейне і сексуальне життя саме через релігійну свідомість, на фундаменті якої сучасні традиціоналісти і будують свою риторіку. Один з основних постулатів релігійної свідомості – безумовна віра в істину як першооснову Суцього. У цьому контексті матримоніальні моногамні взаємини з обов'язковим зачаттям дітей уважаються єдиною правильною формою співжиття чоловіка і жінки. Сама собою така форма сім'ї мала стати моделлю, яка в мініатюрі відтворює панівну в патріархальному суспільстві ієрархію: Бог панує над можновладцями, можновладці – над простими людьми, чоловіки – над жінками, жінки – над дітьми. Щоб громадянин корився, у його свідомості має бути вкорінено модель покори перед Вищим.

Психологічне насильство може здійснюватись у вигляді агресії, заборон, контролю, засудження, погроз, залякування, приниження, ігнорування, дорікань, шантажу, лайки, маніпуляцій, висміювання тощо. Загалом, психологічним насильством може бути будь-який словесний акт, спрямований на підрив психоемоційного стану людини. Проте не кожна сварка – це приклад психологічного насильства.

Психологічне насильство має свої характерні риси, серед них циклічність, яка відрізняє насилля від конфлікту. Перша фаза – зростання напруги, далі йде фаза безпосереднього насильства і завершується все фазою перемир'я, яке з часом знову переходить у наростання напруги. Остання фаза, перемир'я, може містити навіть справді щиросердне каяття насильника, яке при систематичному повторюванні перетворюється на ще одну маніпуляцію. Жертва бачить у зловживачі образ людини, яку вона покохала, і прощає цьому образу все. Прощати психологічне насильство спонукає також віра у власну провину. Часто можна почути фрази, які вже стали усною народною творчістю: «сама винна», «знала, за кого виходила» тощо. Звинувачення жертви в насильстві – прикмета патріархального режиму і культури згвалтування. Ще одна причина прощати психологічне насильство – суспільне нормування такого насильства: «ревнує, отже любить», «це він так піклується про тебе», «чоловіку видніше», «попустися, будь мудрішою», «а кому нині легко?».

Список використаної літератури

1. Конституція України (ВВР) – К.: 1996 р.
2. <https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/12634/>
3. <https://genderindetail.org.ua/season-topic/genderne-nasilstvo/zubatenko-134061.html>